

נתן אלתרמן: שירי העפלה

נאום תשובה לרב חובל איטלקי אחר ליל הורדה

עֲנִיָּים עַל רֵאשִׁינוּ, הָרוּחַ אִיתָנוּ.
הַמֵּלֶכֶת נְעֻשְׁתָּהּ, חַי שְׂמַיִם!
נָרִים כּוֹס, קִפְיָנוּ, שֶׁל בְּרָכָה, קִפְיָנוּ.
עוֹד נִשּׂוּב נִפְגַּע עַל הַמַּיִם.

אֲלֻמּוֹתַי, קִפְיָנוּ, הִיא הַדֶּרֶךְ הַלְּאֵת,
וּבִלְוֵיָם אֵינָה מְפָרֶסֶמֶת.
אֵךְ אֵם אֵין הִיא כִּיּוֹם רְשׁוּמָה בַּמַּפּוֹת,
בְּהִיסְטוֹרִיָה אוֹלֵי הִיא נִרְשָׁמֶת.

עַל הַצִּי הַלְּזָה, הָאֶפֶר, הַקֶּטָן,
יִסְפָּר עוֹד בְּשִׁיר וְרוֹמָנִים.
יִתְכַן כִּי בָּקִי, קִפְיָנוּ, קִפְיָנוּ
יִקְנִאוּ עוֹד הַרְבֵּה קִפְיָנוּ.

אֵת עֲמַל בְּחוֹרֵינוּ סוּד-לֵיל יַעֲטִי,
אֵךְ עֲלֵינוּ נִהְרָק כְּעַל לְחֵם.
הֵן רֵאִיתַי כִּי־צִד מְסַפִּינּוֹת אֵל הַחוּץ
הֵם נוֹשְׂאִים אֵת עֲמַל עֲלֵי שְׂכֵם.

לְחַיֵּי לָהּ הַלְּזָה הַקָּר וְאִיתָנוּ!
לְחַיֵּי הַסְּכּוֹן וְהַפְּרָק!
לְחַיֵּי הַסְּפִינּוֹת הַקֶּטָנוֹת, קִפְיָנוּ!
לְחַיֵּי הַסְּפִינּוֹת שֶׁבְּדֶרֶךְ.

וְלְחַיֵּי בְּחוֹרֵים שֶׁקָּבְלוּ הַפְּקוּד
וּבְאֶפֶס כּוֹנוּ אֵת הַשֵּׁט,
לְמוֹעֵד הַנִּכּוֹן, לְמַקּוֹם הַיְעוּד,
בְּלֵי מִצְּפֵן וּמִפֶּה, בְּלֵיל צִיד.

עַם בָּהֶם יִסְפַּר עוֹד סִפּוֹר מְסִימָה,
כִּי רֹאִים אֲלֵי-יָם וְרָקִיעַ
אֵיךְ צוֹמְדִים הֵם בְּקֶרֶב-טְרַפְלָאָר שֶׁל הָעַם
עַל סִפִּינָה בּוֹדְדָה - שְׂתַקְיִצוּ!

עֲנִיִּים עַל רְאִינֵנוּ, הָרוּחַ אִיתָן.
הַמֵּלֶכֶת נִצְעִית, חַי שְׂמִימָה!
נָרִים כּוֹס, קְפִיטָן, שֶׁל בְּרָכָה, קְפִיטָן.
עוֹד נִשּׂוּב נִפְעֵשׂ עַל הַמַּיִם.

יוֹם יְבוֹא - וְאַתָּה בְּלוֹיִת שֶׁל בְּנֵדֶק
תֵּשֶׁב, סֶבֶה, עַל בְּקִבּוֹק שֶׁל קִיאָנְטִי.
וְתַחֲיֵךְ וְתִירֵק חֲתִיכָה שֶׁל טֶבֶק
וְתֵאמַר - בֵּן, חֲבֵרִיָּה, לְקִנְתִּי.

בֵּן, רְאִיתִי רְבוֹת בְּצוֹלָם הָעֶלְפִי,
אֵךְ אֲלֹכֵךְ עוֹד, חַי סְנֹטָה מְרִיָּה,
אֵיךְ נִרְטַבְתִּי בַחֶשֶׁק כְּמוֹ תִרְנָאֵל,
אוֹתוֹ לִיָּה עַל חוֹץ נִהְרִיָּה.

וְנִסְפַּר לָךְ אֲנִי כִי פְתוּחִים הִשְׁעָרִים.
כְּבֵר מִלְּמַן נִפְתְּחוּ, חַי שְׂמִימָה!
וּפְתַחְהָ אוֹתָם לוֹ חֲבוּרַת הַנְּעָרִים
שְׂעִמְדָה אוֹתוֹ לִיָּה בַּמַּיִם.

אֲנִי תִצְחָק: לֹא עָזְרוּ אֲנִי-הַמְשָׁחִית,
לֹא הִשְׁפִּיעַ הֶרְדָּאָר אֶפְלֹ!
וְתִסִּים אֶת פְּסוֹקֵךְ בְּקִלְפָּה אִיטָלְקִית...
וְחוֹצוֹת הַנֶּמֶל יֵאָפוּלוּ.

בְּךָ יִהְיֶה! וְלִבִּי, אֵל מוֹל רוּחַ אִיתָן -
לְחַיִּי הַסְכּוֹן וְהַפְּרָק!
לְחַיִּי הַסְפִּינּוֹת הַקְטָנוֹת, קְפִיטָן!
לְחַיִּי הַסְפִּינּוֹת שְׂבִדְרָק!

על אט הדרק

על אט הדרק על עמד / עמד נופל אפייט /
נוט, נומה, בן. הליפה רד / ליף סער על המיט.

הס, ילד. הספינה על צד / נוטה מלצל רוח. /
על אט הדרק על עמד / אין ציץ ואין תפוח.

אל ליה העץ אי פעט, בן / אבי אמק הדיע. /
וצל ערבית העץ קינן / ובר הוא לא הניע.

כפש בו ראש אבי אמק / פניו לירושלמי. /
נשא בבכי תפילת מנחה / עט א-לוהיו בשנייט.

על כק סופר, על כק הווד / בשיר יפה, שכוח /
הס, ילד. הספינה על צד / לוצקת מול הרוח.

הס, ילד. הספינה על צד / חותרה, שאקת מרי /
על אט הדרק על עמד / אין פרח ואין פרי.

אל ליה העץ אביק, בן / נקשר, עקוד בחבל /
הרצל ושוט הכוהו, בן / וחס תימר ההבל.

וכשהיה כאש אדום / השוט החד מחרה /
צנח אביק ארצה דום / לצת מנחה, עט ערה.

צנח ממלכחו לאט / פניו לירושלמי. /
הס, ילד. הספינה על צד / כורעה, נושקת מיט.

כורעת הספינה על צד / עולה שלופת ציפורן! /
על אט הדרק על נכרת / נכרת ויהי לתורן...

הס, ילד. שער התהיפה / לתורן ייפתח. /
הוא עט היום עמוד תפילה / הוא עט היום מלכת.

על אט הדרק על עמד / ולא ייפול אפייט. /
נוט, ילד. הספינה על צד / חותרה, בוקעת מיט.

הזי שפנו

אניות-האולימ, אניות הרצה
אניות החי, וזלמות
כאלו הנן
אניות-הקרה
של צינו בן-האלמות.

תהלתו לא חרתה על לוחות-האד
דגלים וקול תל לא יצידו: פה הוא
אך היש בצולט צי שני שצמד
בקרהות נואשים כמהו?

לא נפלו ספינותיו בקרק וסופות,
עת היט ימטר ויצל.
אך נפלו ספינותיו כחיות רדופות
מזביעות
ומרמה
ומצל!

הוי, עלו אניות שחרכו באש,
הוי, עלו בתפארת-אלמות..
הצלו את אופה של ילדה בת-חמש
שמניסטרית דנוה למות.

לא בכתה הילדה-אבא, מיט לי ה-
עת אביה נשק את הכר התפוח.
גנרלים! שלחו לה מדלית-לכה
על אבורה
ועל אמץ-רוח!

תצנד המדליה עלי צוארה
או נתפר לה אותה לכתנת---
ממשלות נלחמו בקי, ילדה אבורה,
נלחמו ויכלו לקי, קטנטנת.

ועכשו מה תאבי עוד! עכשו מה תרצו?
כל דברי התהלה נתרפטו ונושנו.
לא בישת, לא בישת את מסרת הזי...
הוי, מסרת ימית שפנו!

דרך היט

מספינה בלב-ליף, ברדוף הרדוף
היא הימה קפצה מסנוורת.
ויקבל אותה יט לניסיון עלי-לה...
ויקשור על רגליה שרשרת.

היא קרעה השרשרת. והלאה אל חוף
היא חתרה, סוררת ואויבת.
וישבח אותה יט וילאט לה: כי טוב...
ועלי צווארה קשר אבן.

היא קרעה את האבן מעל צווארה
והמשיכה, מוכה וסחרחרת.
אל חייק לה היט כאף יריה בלירה...
והפק את גופה לצופרת.

היא קרעה הצופרת. והלאה בליף! -
והשחר האיר ויראנה.
אל הראה לה היט מרחוק חוף ותל...
ויטוף כוחותיה ממנה.

ותקרא באין-כח: תן גשר לי יט!
בנה לי גשר, כי אין לי מושיע!
אל הטיח בה יט, וימרוט בה עד דם,
וירט על צוקיו - ויריץ!

ויכה בה - והיא מבקיעה בסערה!
ובצנחה על החוף ככנף-נשר,
הוא קרא לה: הגשר בנוי נצרה!
את הליפה בנית את הגשר.

דו-שיח בין נחשון וגונן

והם קנו ספסילים בני יומם, שגולרו
דאגית נחמא לסתנה סתלית, נישכח
אוקס קל סתקל נוסכס פי ראוי שיפרא
סומיתום דוקראל נחשון וגונן נתיי גו-

סח נחשון: בן, צדקת. גם בי השוטר
הסתכל פה באלו מלמעלה למטה.
אף דובר הסוכנות,
כך, פחות-אזיותר,
לי נמו: אין דבר. טוב מאד שנולדת.

נאנח אז גונן ואמר: הן מדע
שאני פסימיסט מעודי לא הייתי.
לי רק צר שפניד אתרי הלנת
דבר אנחנו שקועים בדו-שיח פוליטי.

ויודע אני מה, חבר פרטינן,
שגם זה יעבר. ונדכים תפמקנה.
וילדים שבכו ספצצות-העשן
עוד נכבו
משני הקלב שתצמקנה.

ונכול אני עוד לספר לך סוד,
ואתה ברטוריקה בי אל תחשד נא:
צי אנגלי פה אולי לא לעד יעמד,
אף ערשות ילדים
פה לעד תצלמנהו.

הגרת הגדית, שלא ונכין.
תינוקות ודרורים
נרדמו עלי ארץ.
ובך שני פרטינגים, גונן ונחשון,
נהלו עוד דו-שיח
סערש לערש.

סח גונן לנחשון: בן, חבר. אין זה צחוק.
דבר בארץ אני
וכמעט בן יומים.
אף לבי עוד נרגש כמו לב התינוק.
וקשה לי, אחי,
לעצם העיבים.

סח נחשון: בן, חבר פרטינן. יום גדול.
הפסינה.
הלנה.
הצבא.
המילנת.

יש לי רגש פאלו בזכותי אתמול –
ושנתי, בשנתה, נודנת.

סח גונן: לא לשוא היא נודנת נדוד.
מצבנו רחוק מהתירות סספמח.
תנשים... ובמקצת לא-לגליים-עוד...
זאת הרבשתי סיום קמפט המינקח.

לא! לא זה. בקצור, מפריעני לישון,
ויבכו למה מוזה לא אדע, מה, נחשון?
אז ענה לו נחשון: הירט. גונן...

הירט... על פכה שנתנו נודנת.
זה טיבו של הלב. הוא איננו ישן
דהאיר לו גרם ראשון של מולדת.

מדפדף נא, גונן, בספרי התנועה –
יעננו אותך, אם לא קראת ציון:
גם אנשי עליה ראשונה ושניה
כלים הראשון לא עצמי כמעט ציון.

ואצלנו גונן, זהו לילה ראשון
של חיים

ועתלית

וגרם גם יחד.

מה הפלא, גונן, אם קשה קצת לישון...

סוף-קל-סוף

תהיה לא-נשפחת.

וענה לו גונן: אכן זה הדבר...

זו נדאי הסבה... ונדמו השנים.

וגרם הדריק, וגרם זמר –

וערשו הגדולה נצבע ים-תמים.